

Az ítéltábla I.rendű felperes neve (értesítési cím: ...) felperesnek Horváth Antal ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Horváth Antal ügyvéd) által képviselt ...Büntetés-végrehajtási Intézet alperes ellen kártérítés megfizetése iránti perében a Győri Törvényszék 2017. június 26. napján kelt P.20.167/2017/4. szám alatt hozott ítélete ellen az alperes részéről 5. és 6. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbeezett rendelkezéseit helybenhagyja.

A feljegyzett 15.000 (tizenötezer) forint fellebbezése eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság az ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 250.000,- Ft-ot, ezt meghaladóan az - összesen 475.000 forint megfizetése iránti - keresetet elutasította. Kötelezte a felperest 76.200 forint perköltség alperes javára való megfizetésére. Megállapította, hogy a feljegyzett 360.000 forint kereseti illetéket az állam viseli.

Az elsőfokú ítéletben megállapított tényállás szerint a felperes az alperes büntetés-végrehajtási intézetben 2013. november 17-től 2014. február 20-ig előzetes letartóztatását, majd 2014. február 21-től március 17-ig elítéltként - börtön végrehajtási fokozatban - a büntetését töltötte.

A felperes elhelyezésére az alábbi zárkákban került sor:

2013. november 19. és december 22. napja között (összesen 33 nap) a 27. számú zárkában helyezték el, amelynek alapterülete - az azt csökkentő berendezési és felszerelési tárgyak által elfoglalt terület figyelmen kívül hagyásával (továbbiakban: nettó alapterület) - 20,5355 m² volt. A felperest 19 napon át további 11 személlyel, 6 napig további 9 fővel, 8 napig pedig további 10 fővel együtt helyezték el itt.

2013. december 22. és 2014. február 3. napja, illetve 2014. február 10. és 20. napja között (összesen 55 nap) között a 34. számú, 30,62 m² nettó alapterületű zárkában tartózkodott. A zárka létszáma 16 napig 14 fő, 25 napig 15 fő, 13 napig 16 fő, 1 napig pedig 17 fő volt.

A felperes 2014. február 03. és 10. napja között a 36. számú, ún. egészségügyi elkülönítő zárkában tartózkodott, zárkatársa nem volt, mozgástere 6,04 m²-re tehető, a wc-t függönnyel választották el a lakótértől.

2014. február 21. és március 17. napja között (összesen 25 nap) a 19. számú, 24,3874 m² nettó alapterületű zárkában helyezték el. A zárkalétszám 7 napig 13 fő, 4 napig 14 fő, 6 napig 15 fő, 3 napig 9 fő, 1-1 napig pedig 10, 12, 16, 17, illetve 18 fő volt.

2013. november 19. napján az alperes orvosa a ... i (... i) Bv-ből érkezett felperesen 3 db friss poloskacsípést észlelt, és a csípésekre kenőcsöt alkalmazott.

2014. február 27. napján az intézet orvosa vizsgálata során a felperes egész testén számtalan poloskacsípést tapasztalt, majd másnap újabb 2 db friss poloskacsípést állapított meg.

A csípések megjelenésének rögzítését követően a felperest ugyanabban a zárkában tartották. Az alperesi intézet 2014. december 31. napját megelőzően a rendkívüli kártevőirtásoknál a megrendelőlap, illetve a számlán nem tüntette fel a zárkák számát.

2013-ban ún. rendszeres irtásra október 05-én és november 21-én került sor, rendkívüli irtás történt október 29-én 6 db és november 21-én 4 db zárkában.

2014-ben az ún. soros kártevő irtásra március 13-án és július 24-26-án, rágcsálóirtásra november 11-én került sor, továbbá rendkívüli irtást végeztek február 04-én 4 db, március 19-én 3 db és április 08-án 3 db zárkában.

A Győr-Moson-Sopron Megyei Főügyészség 2014. április 22. napján kelt Bv.507/2014/2-II. számú állásfoglalásában - a felperes panasa alapján - rögzítette, hogy az alperes intézet tartós rovarfertőzés alatt áll, a zárkákban mindennapos az ágyi poloska és a csótány észlelése, s bár a bv. intézet rendszeresen végez rovarirtást külső vállalkozó bevonásával, ezek nem küszöbölték ki a problémát.

A bv. ügyész a felperes panaszát alaposnak találta arra alapítottnak, hogy a bv. intézet nem biztosította a Bvtvr. 36.§ (1) bekezdés a) és 46.§ (1) bekezdés a) pontjának megfelelő elhelyezést.

A felperes 2014. december 21. napján kártérítési igényt terjesztett elő az alperesnél - egyebek mellett - az általa elszenvedett rovarcsípések, illetve az egészségügyi elkülönítő zárkában a WC függönnyel történő leválasztása miatt, amelyet az alperes 30515-144-6/2015. számú, 2015. március 10. napján kelt határozatával elutasított.

A felperest 2015. július 30. napján szabadlábra helyezték.

Az elsőfokú bíróság az ítéletének jogi indokolásában kiemelte, hogy 2013. évi V. törvény hatályba lépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény 54.§-a értelmében (mivel a felperes által állított károkozó magatartás a Ptk. hatályba lépése (2014. március 15.) előtt megkezdődött és folyamatosan tartott 2014. március 17. napjáig) a felek jogviszonyára a régi Ptk. rendelkezéseit (75.§ (1) bekezdés és 76.§, 339.§ és 349.§) kellett alkalmazni.

A minimális mozgástér körében kifejtette, hogy a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló, a perrel érintett időszakban hatályos 6/1996. (VII.12.) IM rendelet (továbbiakban: R.) 137.§ (1) bekezdése szerint az előzetes letartóztatás során a zárkában elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítélre lehetőleg 6 m³ légtér, és lehetőség szerint a férfi elítéltek esetén 3 m² (...) mozgástér jusson.

Rámutatott, hogy az Alkotmánybíróság 32/2014. (XI.3.) AB határozata 2015. március 31-i hatállyal megsemmisítette a 6/1996. (VII.12.) IM rendelet 137.§ (1) bekezdését. A határozat utalt az EJEB ítélkezési gyakorlatából levezethető mércére, a fogvatartottak minimális életterét 4 m²-ben meghatározó ajánlásra, s arra, hogy amennyiben a rendelkezésre álló élettér a 3 m²-t sem éri el, úgy az - az egyéb körülményektől függetlenül - olyan súlyos túlszűfolttségnek minősül, amely önmagában a Római Egyezmény 3. Cikke sérelmét jelenti. A 3-4 m² közötti személyes tér esetén jellemzően a fogvatartás egyéb körülményeinek együttes hatása sértheti az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmát.

Az R. 239.§ (1) bekezdés második mondata értelmében előzetesen letartóztatottak esetén a zárkában (lakóhelyiségben) elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy személyenként lehetőség szerint 10 m³ légtér és 4 m² mozgástér jusson.

A Kúria Pfv.IV.21.344/2015/6., Pfv.III.20.356/2017/3., Pfv.IV.22.372/2011/9. számú eseti döntéseiben kifejtettekre hivatkozással rögzítette, személyhez fűződő jogot sért, ha a jogszabályban meghatározott fogva tartási körülményeket az előírt minimális mozgástér biztosításával nem teszik lehetővé a fogvatartottak számára.

A konkrét esetben megállapította, hogy az alperes a felperes fogvatartásának időtartama alatt túlnyomórészt (kivétel a 2014. február 3. és 10. közötti időszak) nem biztosította a minimális nagyságú mozgásteret. Ez az elhelyezés önmagában alkalmas az emberi méltóság megsértésére, ezért téves az az alperesi álláspont, hogy a R. csupán lehetőségként határozta meg a mozgástér nagyságát, az nem jelentett kötelezettséget a büntetés-végrehajtási intézet számára. (Kúria Pfv.IV.21.654/2015/11.)

A fogvatartott az ezzel összefüggésben őt ért sérelem miatti kárigényét az önálló jogalanyisággal rendelkező büntetés-végrehajtási intézettel szemben érvényesítheti. Utalt a BH2016.240. számú jogesetre.

A felperes emberi méltóságát sértő elhelyezése az alperes eljárását jogszabálysértővé teszi, és a büntetés-végrehajtási intézet a kártérítési felelősség alól akkor mentesülhet, ha eljárása nem volt felróható.

Az alperes e körben az intézmény objektív körülményeire, a befogadás kötelezettségére hivatkozott. A Rendelet. 1.§ (1) bekezdése a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásából a büntetés-végrehajtási szervezetre háruló részletes feladatokat határozza meg.

Amennyiben a büntetés-végrehajtási intézet az e rendeletben meghatározott, a fogva tartás során irányadó kötelezettségét nem teljesíti, azzal felróható magatartást tanúsít. Az intézet kötelezettsége a jogszabályok betartása, a fogvatartott megfelelő elhelyezéséről való gondoskodás, ezért a felperest az intézményben ért sérelem miatt kártérítési felelősséggel tartozik.

Nem állapította meg a törvényszék az emberi méltóság megsértését a 36. számú zárkában elhelyezéssel összefüggésben, mert bár a WC helyiséget függöny választotta el a lakótértől, a felperes egyszemélyes elhelyezése folytán ez érdeksérelmet, megalázó körülményeket nem eredményezett.

A törvényszék kifejtette, hogy az alperes tévesen állította felróhatóságának hiányát a poloskacsípésekkel összefüggésben is.

A Kúria Pfv.III.20.591/2016/5., Pfv.IV.21.514/2016/4. számú határozataiban foglaltak értelmében ugyanis nem annak volt jelentősége, hogy az alperes hányszor végzett poloskairtást, hanem annak, hogy alkalmatlan kivitelezés történt, mert a poloskák változatlanul jelen voltak, elterjedtek az intézetben, ismételten megcsípték a felperest. Az alperes nem tudta igazolni, hogy tett olyan intézkedést (a felperes fertőzött zárkából történő kiemelése, célzott és ismételt poloskairtás stb.), amely a további rovarcsípés megakadályozására alkalmas lett volna.

A nem vagyoni kártérítési igény körében kifejtette, hogy annak további feltétele - a jogellenesség és a felróhatóság mellett - olyan nem vagyoni hátrány keletkezése, amelynek kiegyenlítése csak pénzbeli előny nyújtásával biztosítható. Önmagában a poloskacsípések elszenvedése nem tekinthető ilyen hátránnak, azonban azok nagy száma, illetve ismételt elszenvedésük már a köztudomás szerint is (Pp. 163.§ (3) bekezdése) olyan immateriális hátránnak tekinthetőek, amelyek megalapozzák annak nem vagyoni kártérítéssel történő ellensúlyozását.

A sérelem súlya mérlegelése során figyelembe vette, hogy az alperes több mint 110 napon keresztül túlszűfolt zárkában helyezte el a felperest, amely időtartam mintegy felében az egy főre eső mozgástér a 2 m²-t sem érte el. Emellett értékelendő, hogy a több különböző jogsértés (elegendő

élettér biztosításának hiánya, az egészséges elhelyezés lehetővé tételének elmulasztása) egymás hatását erősítette.

Mindezeket mérlegelve megállapította, hogy az elszenvedett hátrányokkal arányban álló nem vagyoni kártérítés összege - figyelemmel arra is, hogy a felperes kamatot nem igényelt - 250.000,- Ft.

Az ítélet ellen az alperes fellebbezéssel élt, amelyben az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a marasztalási összeg 165.000 forintra történő leszállítását, valamint az elsőfokú perköltség összegének felemelését és a felperes másodfokú perköltségben marasztalását kérte.

A fellebbezésben az elsőfokú eljárásban már kifejtetteket megismételve azt hangsúlyozta, hogy az eljárása nem felrható, mivel nincs mérlegelési joga az elítéltek befogadása körében. E jogszabályi alapfeladatának csak úgy tud eleget tenni, ha a fogvatartottak elhelyezésével kapcsolatos egyes szabályokat megszegi. A fogvatartás nem megfelelő élet- és egészségügyi körülményeinek orvoslása állami feladat, az állam ennek jogalkotással és a fogvatartás körülményeinek jogszerűvé tételéhez szükséges költségvetési forrás biztosításával tud eleget tenni. Az állam e feladatainak elmulasztása miatt - az egyéb feltételek fennállása esetén - felelősséggel tartozik. (BDT.2013.2969.) A marasztalási összeg napi 1.500 Ft-ra történő leszállítását azzal indokolta, hogy a 2017. január 1 napjától hatályos, de a folyamatban lévő kártérítési ügyekben is alkalmazandó 2016. évi CX törvény. 10/A.§ (3) bekezdése alapján kártalanítás 1 napra eső összege legalább 1.200 forint, de legfeljebb 1.600 forint.

Támadta a javára megítélt perköltségre vonatkozó rendelkezést is. Azt kérte, hogy az ítélet tábla az elsőfokú rendelkezés szerinti 1%+áfa mértékű összeget a 32/2003.(VIII.22.)IM. rendelet alapján a pertárgy érték 2,5%-ára (+áfa) emelje fel.

Előadta, hogy az alperes mind a négy tárgyaláson részt vett, amely mintegy 4 órás időtartam, továbbá kettő terjedelmes előkészítő iratot is készített nagy mennyiségű mellékletekkel együtt.

A felperes ellenkérelmet nem terjesztett elő.

Az alperes összecszerűséget támadó fellebbezése alaptalan.

A törvényszék megalapozott tényállásból helytálló jogi következtetést levonva állapította meg az alperes kártérítési felelősségét a felperest a büntetés végrehajtás során elszenvedett személyiségi jogsértésért, és a hátrány kompenzálására szolgáló kárpótlás összegét is helyesen mérlegelte.

Az ítélet tábla a fellebbezésben részletesen kifejtett jogi álláspontra tekintettel az alábbiakat is kifejti.

Az ítélet tábla az alperes javára megítélt, az ügyvédi képvisellel felmerült elsőfokú perköltségre vonatkozó döntéssel és annak indokaival is egyetértett.

Azt helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a jelen jogvitában a jogalap tekintetében a régi Ptk. 75.§ és a 76.§-ban foglalt személyiségi jog megsértésére vonatkozó rendelkezései, az érvényesíteni kívánt nem vagyoni kárigény tekintetében a Ptk. 339.§ és 349.§-ai az irányadóak.

A fellebbezési érvelésre figyelemmel rámutat az ítélet tábla, hogy a felperes fogvatartásának időszakában - az általa megjelölt sérelem tekintetében - az állam helytállási (kártalanítási) kötelezettségét kimondó jogi szabályozás nem létezett. A fogvatartás végrehajtása kapcsán az állam nem került közvetlen jogviszonyba a felperessel, így az alperes feladatát képező tartási körülmények megfelelősége vonatkozásában felelőssége nem merülhet fel.

A BH2016.240. számú döntésében a Kúria egyértelműen állást foglalt abban a kérdésben, hogy kivel szemben érvényesíthetők a büntetés-végrehajtási jogviszony keretében a fogvatartottnak okozott sérelemmel összefüggő igények. Ennek háttére az, hogy az előzetes letartóztatásban töltött időszakra még a régi Ptk. 28.§ (1) bekezdése volt irányadó, amelynek értelmében az állam csak, mint a vagyoni jogviszonyok alanya minősült jogi személynek, ezért kizárólag a vagyoni jogi jogviszonyok kapcsán tartozott kártérítési felelősséggel, ilyen minőségben pedig személyiségi jogot nem sértett, kárt nem okozott, és helytállási kötelezettsége csak kivételesen, törvényben meghatározott esetekben állhat fenn.

A büntetés-végrehajtás nem polgári jogi jogviszony, annak kapcsán az állam nem közvetlenül, hanem a közjogi funkciók ellátására létrejött, önálló jogi személyiséggel bíró szervei útján lép fel, így nem kerül közvetlen jogviszonyba a fogvatartottal.

A fentiekben elvi szinten nem, csak annyiban eredményezett változást a 2013. évi CCXL. törvény 10/A.§-ban foglalt, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás intézménye, hogy - törvényi feltételek fennállta esetén - kimondta az állam kártalanítási kötelezettségét. E rendelkezés azonban a 2016. évi CX. törvény hatályba léptető rendelkezései, illetve a törvény 42.§-a szerinti visszamenőleges igényérvényesítési lehetőség figyelembevétele mellett sem vonatkoztatható a perbeli esetre.

Helytállóan minősítette az elsőfokú bíróság az alperes eljárását a rPtk. 75.§.-76.§. értelmében vett személyiségi jogokat sértő, így jogellenes magatartásnak.

A konkrét esetben az alperes 3 m²-es nagyságú mozgásteret sem biztosított a felperes elhelyezése során, ez önmagában az emberi méltóság megsértésére alkalmas jogellenes magatartás. Az alperes a személyiség közvetlen védelmét szolgáló jogszabályi kötelezettségnek nem tett eleget, és jogellenes magatartásával a felperesnek személyiségi jogi sérelmet okozott, amelyért a r.Ptk 339§.(1) és 349.§. értelmében kártérítési felelősséggel tartozik.

Az adminisztratív befogadási kötelezettség és a személyiségi jogok megsértésétől való tartózkodás követelménye együttes teljesíthetetlenségében rejlő ellentmondás feloldása jogalkotói és nem jogalkalmazói feladat. A befogadási kötelezettségre történő alperesi hivatkozás nem fosztja meg az alperes magatartását annak személyiségi jogokat sértő (emiatt jogellenes) voltától, egyúttal a személyiségi jogsértés szubjektív következménye tekintetében sem kimentési ok. (Győri Ítélőtábla Pf.I.20.124/2017/3.)

A jelen perben tényként állapítható meg, hogy az alperes a felperes fogvatartásának időtartama alatt hosszabb ideig, mintegy 110 napon át nem biztosította a minimális mozgásteret. A felperes ilyen módon történő elhelyezése önmagában alkalmas az emberi méltóság megsértésére, megalázó bánásmódot jelent.

A személyiségi jog megsértésének egyik jogkövetkezménye a nem vagyoni kártérítés. A nem vagyoni kártérítés összegének az elszenvedett hátránnyal kell arányban állnia.

Helytállóan mérlegelte az elsőfokú bíróság, hogy a megítélt összeg kettő jogsértés (zsúfolt elhelyezés és poloskacsipés) kompenzálására szolgál, továbbá a túlzásúlt körülmények között a fogvatartásra hosszú időn át került sor, továbbá azt is, hogy a felperes a 2013-2014. évi jogsértések miatt késedelmi kamatot nem érvényesített.

Az e körben kialakított ítélkezési gyakorlatra is figyelemmel (Pf.V.20.118/2016/4.) az elsőfokú bíróság által megállapított sérelemdíj összege nem eltúlzott, hanem az arányban áll az elszenvedett személyiségi jogi sérelemmel.

Téves az az alperesi hivatkozás, hogy a büntetés-végrehajtási intézetek számára irányadó, napi tételekre megszabott számítási mód a bíróságra is irányadó. A bíróságnak a Ptk. már idézett rendelkezéseit kell az ítélezése során az összegyszerűség tekintetében is mérlegelnie és alkalmaznia.

Nem alapos az alperesnek az elsőfokú perköltség felemelésére, annak a pertárgy értékéhez történő igazítására irányuló fellebbezése sem. Az elsőfokú bíróság kellő indokát adta a kifejtett ügyvédi tevékenységgel is arányban álló perköltségre vonatkozó döntésének.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbezett rendelkezését a fent kifejtettek miatt a Pp. 253.§ (3) bekezdése alapján helyben hagyta.

Az alperes személyes illetékmentessége folytán a le nem rótt fellebbezési eljárási illeték a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a alapján az állam terhén marad.

Győr, 2018. január 9.

. Világi Erzsébet sk. a tanács
elnöke. Sarmon Hedvig sk.
előadó bíró. Szabó Péter sk.
bíró

A kiadmány hitelül:

kiadó